

Datum
2022-03-30
Adress
205 80 Malmö
Diarienummer
ASN-2022-162

Yttrande

Till
Kommunfullmäktige

Remiss - Motion av Magnus Olsson (SD) och Nima Gholam Ali Pour (SD) om kompetenscenter för att motverka hedersförtryck [STK-2021-1523]

Arbetsmarknads- och socialnämnden lämnar följande yttrande:

Sammanfattning

Arbetsmarknads- och socialnämnden ser allvarligt på de uppgifter som framkommer i rapporten *Hedersrelaterad problematik i Malmö stads förskolor – erfarenheter och behov av stöd*. Nämnden har samordningsansvar för området våld i nära relation, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Ett flertal av nämndens verksamheter riktar sig till utsatta barn och vuxna, samt erbjuder konsultation och kompetensutveckling till yrkesverksamma i Malmö.

Enligt nämnden bör gemensamma insatser utgå från erfarenhet, kunskap och kompetens som finns och bygga vidare på utvecklingsarbetet som redan pågår inom nämnderna. Etablerade samverkansstrukturer kan med fördel användas för att ytterligare stärka samarbete och samverkan.

De senaste årens kartläggningar och inventeringar som har gjorts i Malmö har bidragit till ett viktigt kunskapsunderlag och det finns fortsatt ett värde i att samverka kring kunskapsutveckling på nationell, regional och kommunal nivå. Ur ett lokalt perspektiv anser nämnden att frågor som rör förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck i stor utsträckning bör integreras i andra mätningar och undersökningar som staden genomför regelbundet.

Nämndens samlade bedömning är att det inte finns behov av att utreda upprättandet av ett särskilt kompetenscenter för hedersrelaterat våld och förtryck. Det finns nämnder med verksamheter som idag arbetar med det som motionen efterfrågar, dessa bör istället förstärkas och resurssättas då stadsövergripande uppdrag initieras.

Arbetsmarknads- och socialnämnden föreslår därför kommunfullmäktige att avslå motionens yrkande.

Yttrande

Det är en mänsklig rättighet att vara fri från våld och förtryck. Arbetsmarknads- och socialnämnden ser liksom motionärerna allvarigt på de uppgifter som framkommer i rapporten *Hedersrelaterad problematik i Malmö stads förskolor – erfarenheter och behov av stöd*. Särskilt bekymmersamt är att underlaget indikerar att barn kommer i kontakt med hedersnormer från mycket ung ålder och att de också tidigt inkorporerar och anpassar sig efter normerna.

Arbetsmarknads- och socialnämnden har samordningsansvar för hela området våld i nära relation, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Nämnden har ett etablerat samarbete med den idéburna sektorn, främst kvinnojourer.

Inom nämndens förvaltning finns ett flertal verksamheter som riktar sig till utsatta barn och vuxna. Behovet av stöd och skydd utreds inom myndighetsavdelningarna. Skyddat boende, öppen rådgivning och stöd finns framförallt inom *Kriscentrum Malmö*. Verksamheten *Resursteam heder* har ett specifikt uppdrag och fördjupad kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck. Teamet erbjuder stöd till utsatta Malmöbor från 13 år, men är också tillgängliga för konsultation till yrkesverksamma i Malmö stad som behöver utbildning, råd och stöd för att hantera frågor som rör heder.

Inom nämnden finns även *Kompetenscentrum mot våld i nära relation*, ett utbildningscentrum för yrkesverksamma. Verksamheten erbjuder Malmö stads medarbetare kontinuerligt tematiserade utbildningar.

Alla former av våld, förtryck och maktutövande skadar människors hälsa och begränsar deras liv. Hedersrelaterat våld och förtryck kännetecknas bland annat av patriarkala värden och strukturer samt att individens intressen är underordnade kollektivets. Handlingarna är ofta kollektivt sanktionerade, handlingarna är alltså godkända av flera personer. Ofta finns flera förövare, och det är inte ovanligt att den som befinner sig i en hederskontext är både offer och förövare samtidigt.

Hedersrelaterat våld och förtryck är ett komplext område. Arbetsmarknads- och socialnämndens erfarenhet är att det krävs ett brett angreppssätt och bred samverkan mellan kommun, rättsväsende, myndigheter och organisationer i civilsamhället för att framgångsrikt motverka våld och förtryck som finns i miljöer präglade av hedersnormer. Det behövs ett arbete på olika nivåer, riktat mot enskilda men också stadsövergripande och förebyggande.

Under 2018 genomfördes kartläggningen *Heder och sambälle - det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och sambällets utmaningar*. Kartläggningen gjordes på beställning av städerna Malmö, Göteborg och Stockholm. I samband med kartläggningen ansvarade arbetsmarknads- och socialnämnden också för en inventering av Malmö stads insatser inom området. Inventeringen gjordes på uppdrag av kommunstyrelsen och återrapporterades 2019.

Kartläggningen visar att begränsningar och våld är ett problem i såväl Malmö som i Stockholm och Göteborg. Studiens resultat visar att många barn i Malmö växer upp i en miljö präglad av en eller flera hedersnormer. Samtidigt visar den inventering som nämnden har gjort att det bedrivs ett omfattande arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck i staden.

Arbetsmarknads- och socialnämnden menar att de kartläggningar och inventeringar som gjorts de senaste åren i Malmö har skapat ett kunskapsunderlag att utgå ifrån i det fortsatta arbetet. Inom verksamheter som dagligen möter Malmöborna i frågor som rör heder sker även kontinuerlig uppföljning i syfte att förbättra och utveckla de egna insatserna och arbetssätten.

Nämnden anser att det finns en god bild av vilken problematik hedersrelaterat våld och förtryck utgör samt vilka svårigheter och förändrade behov som finns bland barn och vuxna som söker sig till kommunens verksamheter.

Arbetsmarknads- och socialnämnden omarbetade 2021 *Plan för kvinnofrid och mot våld i nära relation 2015–2020*. I nytt förslag *Fri från våld- en gemensam angelägenhet 2021–2026* innefattas hedersrelaterat våld och förtryck vid sidan om arbetet mot våld i nära relation, sexuellt våld, sex mot ersättning och människohandel. Planen betonar stadens gemensamma ansvar för att motverka våld och förtryck och har skickats till kommunfullmäktige för ställningstagande.

I nytt förslag till plan presenteras sex inriktningsmål för stadens arbete mot våld och förtryck. I målet *Stadens arbete bygger på aktuell kunskap och forskning* framgår tydligt vikten av att systematisera och synliggöra förekomsten av våld mot både barn och vuxna samt att stödja yrkesverksamma i att utveckla sitt arbete genom kompetensutveckling och samverkan.

Att samla kunskap är viktigt för att underbygga utvecklingsarbete. Hedersrelaterat våld och förtryck är inte unikt för Malmö. Det finns ett värde i att samverka kring kunskapsutveckling på nationell, regional och kommunal nivå. Malmö stad bör fortsatt delta i och medverka till undersökningar i samarbete med akademien, andra myndigheter och civilsamhället.

Ur ett lokalt perspektiv anser arbetsmarknads- och socialnämnden att frågor som rör förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck i stor utsträckning bör kunna integreras i andra mätningar och undersökningar som staden genomför regelbundet, exempelvis *trygghetsundersökningen*, *Ung livsstil* och *Communities that care (CTC)*. Att ställa frågor om utsatthet kan upplevas som känsligt och stigmatiserande av den som ska svara på frågorna. Det är därför viktigt att beakta syftet bakom att ställa frågor kring hedersutsatthet, samt av vem/vilka resultatet ska tillvaratas och hur det ska hanteras.

Våld och förtryck förekommer i alla samhällsklasser och bland personer med olika bakgrund, kön, ålder, funktionalitet och sexuell läggning. För att effektivt motverka hedersrelaterat våld och förtryck måste arbetet bli en del av det ordinarie arbetet för alla stadens verksamheter som möter Malmöborna. Nämndens uppfattning är att en fortsatt integrering i ordinarie

arbete underlättas genom att bygga vidare på det utvecklingsarbete som pågår och genom att använda sig av den erfarenhet, kunskap och kompetens som redan finns inom nämnderna.

Det finns etablerade samverkansstrukturer som med fördel kan användas för att stärka samarbetet och samordningen av gemensamma insatser ytterligare samt för att underlätta informationsspridning om hur arbetet utvecklas och vilket stöd som finns att få från befintliga verksamheter med särskild kunskap inom området.

Nämndens samlade bedömning är att det inte finns behov av att utreda upprättandet av ett särskilt kompetenscenter för hedersrelaterat våld och förtryck. Det finns nämnder med verksamheter som idag arbetar med det som motionen efterfrågar, dessa bör istället förstärkas och resursättas då stadsövergripande uppdrag initieras. Exempel på arbets sättet är satsningen som beslutades av kommunstyrelsen där arbetsmarknads- och socialnämnden fick uppdrag att erbjuda alla förvaltningar utbildning i heder. Uppföljning gjord av Resursteam heder och Kompetenscentrum mot våld i nära relation visar att runt 1 800 medarbetare deltagit.

Arbetsmarknads- och socialnämnden föreslår kommunfullmäktige att avslå motionens yrkande.

Barnperspektiv

Enligt konventionen om barnets rättigheter ska barn skyddas mot alla former av våld. Det är ett av samhällets grundläggande ansvar då barn är i stark beroendeställning till vuxna för att uppmärksammas och få hjälp. Barn som lever i miljöer med våld och förtryck upplever ofta begränsningar i sin tillvaro och har i många fall små möjligheter att påverka sina egna liv.

Arbetsmarknads- och socialnämndens uppfattning är att ett särskilt kompetenscenter för hedersrelaterat våld och förtryck inte i sig bidrar till att stärka barns rättigheter eller till förändring för utsatta barn. Alla chefer och medarbetare Malmö stad har anmälningsplikt om barn far illa och ska känna sig trygga i rutiner och ansvarsfördelning. Verksamheter som möter barn bör ha kompetens att samtala med barn om deras rättigheter och om våld och förtryck för att kunna erbjuda adekvat stöd och hjälp, på egen hand och i samverkan med andra.

Jämställdhetsperspektiv

Normer styr vad flickor och pojkar, kvinnor och män förväntas vara och göra respektive inte få vara och göra. Att förändra dessa normer är en av de viktigaste jämställdhetsfrågorna. Hedersrelaterat våld och förtryck bygger på patriarkala strukturer, men ofta bidrar även flickor och kvinnor till att upprätthålla strukturerna. Kön är dock inte enskilt avgörande.

Vuxna och barn som ur kollektivets perspektiv har ett normbrytande beteende eller uttryck drabbas också hårt. Det kan exempelvis vara individer med någon form av funktionsnedsättning eller homo-, bi-, trans-, och queerpå personer oavsett juridiskt kön.

Arbetsmarknads- och socialnämndens uppfattning är att ett särskilt kompetenscenter för hedersrelaterat våld och förtryck inte i sig bidrar till ökad jämställdhet i Malmö. Stadens gemensamma arbete bör vara inriktat på att förändra normer och attityder som rättfärdigar förekomsten av våld och förtryck, både i utåtriktade verksamheter som möter Malmöbor och inom den egna organisationen. Grunden är ett systematiskt och långsiktigt arbete med mänskliga rättigheter, allas lika värde och jämställdhet.

Ekonomiska konsekvenser

I motionens yrkande riktas ett uppdrag till arbetsmarknads- och socialnämnden om att utreda upprättandet av ett kompetenscenter för att motverka hedersförtryck. Om kommunfullmäktige beslutar om bifall behöver utredningsarbetet resurs sättas.

Ordförande

.....
Sedat Arif
.....

Förvaltningsdirektör

.....
Britt-Marie Pettersson
.....

Magnus Olsson (SD) och Nichlas Holmgren Gellersten (SD) avser inkomma med en skriftlig reservation, bilaga.

Helena Nanne (M), Ingrid Gunnarson (M) och Farishta Sulaiman (M) reserverar sig muntligen till beslutet.